

Mis saab Roela mõisahoonest?

Roela klubis toimunud mõttetalgutel kerkis üles muretav küsimus - Wrangeli mõis laguneb. Vormistasime küsimuse talgute stiilis: "Kuidas päästa kuulus mõisahoonest?"

Et tegemist on puitehitisega, tiksus kell kiiresti. Kas tunneli teises otsas ikka valgust paistab?

Roela mõis on historitsistlikus stiilis ehitis, mille kohta varasemad andmed pärinevad aastast 1453. XVII sajandil on mõis kuulunud von Taubedele. 1840. aastal omandas Roela mõisa maailmakuulus admiral Ferdinand von Wrangel. Viimane mõisaomanik oli Hans von Wrangel.

1999. aastast kannab Roela põhikool kuulsu maadeuurija nime. Igal kevadel peetakse koolis tema mälestuspäeva, kus esitletakse õpilaste poolt ajaloo- ja loodusteemalisi uurimistöid. Kool teeb maadeuurija mälestuse jäädvustamiseks kõik, mis neil võimalik.

Ent seejuures küsitakse ka nii, nagu mõttetalgutel küsisid kaks Roela koolipoissi, Rainis ja Juhani: kaua lastakse mõisahoonel veel laguneda?

Vastata saavad vaid riigijuhid

Saksamaale ümberasunute vara tagastamisest on räägitud 1991. aasta omandireformist alates, kuid õigusriiklike lahendusteni pole Eestis seni jõutud.

Üldiselt on teada, et 1939. ja 1941. aastal läksid sakslased oma kodumaale valdavalt vabatahtlikult ja nende varaline küsimus lahendati riiklike kokkulepete alusel.

Siit lahkunud deklareerisid oma siia jäänud vara ja Saksa-

Ilme Post

1. mai Roela mõttetalguline

maal maksti neile selle eest kompensatsiooniks 200 miljonit marka. Eesti ajaloolise loogika ja rahvusvahelise õiguse alusel puuduks nagu vajadus midagi kompenseerida.

Poolas sakslaste vara lihtsalt sundvõõrandati, põhjendades: ise alustasite sõda, mille käigus ka Poolamaa segamini paisati!

Eestimaa on väike riik ja sestap ongi kombeks iga ilmakaare suunas koogutada. Siit tulebki otsida põhjust, miks meil senini pole jõutud õigusriiklike lahenditeni. See teema on muutunud lausa valimiste trumpsaks!

Vallamajja - asja uurima

"Roela mõisa teema võib olla üks keerukamaid tagastamisemasid üldse, kui Tallinn välja jätta," arvab asjalik ja pädev Vinni valla maanõunik Anu Are. "Siin on kaks osa: lisaks mõis-

majale ka sada hektarit maad, ja viimane on nagu püha lehm, mida ei saa lahendi saamiseni anda ka kasutusvaldusse."

Kui viimane omanik Hans von Wrangel oli ümberasuja, siis tagastamiskohustust poleks ning mõis ja maa kuuluks riigile, sellega saaks tegelda vald.

Järgnev näide on sellest, kui udupeeni tõestusmaterjale on tarvitusele võetud.

Nimelt väidavad paari aasta eest Venemaa muuseumist saadud andmed, et viimane omanik sõitis Saksamaale ümberasujate rongis - seda näitab nimeline platskaart. Vastasleer tõestab vastupidist - ei ta sõitnud ühtigi, jäi rongist maha ning tuli 1945. aastal Riias Roelat vaatama ...

Tagastamisküsimused muutuvad päev-päevalt keerukamaks ja otsustamised raskemaks. Mõni otsustajagi on "saksa asju" endale saanud/ostnud ... Ja mida teha sundüürnike armaadaga? Kuidas seesuguses "supis" jätta veel ausa riigi muljet? Ja kus on tõde?

Agaga piinlik on

Otsustamine on poliitikutel raske, raskem kui teadlastel. Suur maadeuurija pani arvutuste alusel oma pliiatsi Põhja-Jäämere kaardile ja ütles, et siin peab veel üks saar olema! Oliigi - Wrangeli saar - selle "leidsid" ja ristsid teised polaaruurijad,

tema seal ise kunagi ei käinudki!

Ferdinand von Wrangel korraldas ümbermaailmareise, oli Vene mereminister, Alaska kolonisaator. Ta viibutas Venemaa juhtidele näppu - ärge tehke rumalust, et Alaska ära müüte! Müüdi.

Roela mõisas elas Ferdinand von Wrangel (1797-1870) kuni 1850. aastani. Ta on maetud pererahulasse Viru-Jaagupi kalmistule.

Kui kaheksakümnendate algul Moskvas peeti üleilmset geograafide seltsi aastakoosolekut, tellitud lennuk, et teha kiirreis Eestimaale, käia ära Viru-Jaagupi kalmuaias, maailmakuulsa maadeuurija haul. Ainult sellepärast sõidetigi! Võtab mõtlema.

Selle kõige foonil on häbi kuulda sõgedate taplemisi ... Ja õhku jääb ikka Roela koolipoistele seni vastamata küsimus: kaua lastakse maailmakuulsu teadlase kodumajal laguneda?